

Περιήγηση

Πίστευα, μέχρι πρόσφατα, πως μετά τις πολύχρονες περιηγήσεις μας, γνωρίζαμε όλα τα κύρια πηλιορείτικα χωριά. Να όμως που κάποιο διέλαθε την προσοχή μας. Το αξιωματικό είναι, πως δεν πρόκειται για κάποιον απόμακρο ή δυσπρόσιτο οικισμό αλλά για ένα χωριό που απέχει μόλις 1,5 χιλιόμετρο από τον κεντρικό οδικό άξονα που οδηγεί στη διάσημη Τσαγκαράδα. Αυτό το χωριό δεν είναι άλλο από το Καλαμάκι, γνωστότερο - κυρίως - με την παράξενη ονομασία "Πρόπαν", η οποία - για όσους ξέρουν - είναι συνώνυμη με τις ονομαστές "Προπαντιώτικες σχιστόπλακες".

Πρόπαν (Καλαμάκι) Πηλίου

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ANNA ΚΑΛΑΪΤΖΗ

Πρόπαν. Προέλευση ονομασιών

Υπάρχουν διάφορες εκδοχές σχετικά με τις ονομασίες του χωριού. Σύμφωνα με τον **Κώστα Λιάπη**⁽¹⁾, “Η ονομασία του χωριού Καλαμάκι είναι πρόσφατη την πήρε στα 1956 από την ομώνυμη παραλία στο Αιγαίο⁽²⁾. Η παλαιότερη ονομασία του ήταν **Πρόπαν**, που την συναντάμε στα χρόνια της τουρκοκρατίας και ως **Πρόπαντο**, ή **Πρόπαντος** ή και **Πρόπαντι**.”

Για την προέλευση αυτής της ονομασίας υπάρχουν κάμποσες εκδοχές. Η πρώτη, και απεφέστερη, λέει πως ονομάστηκε έτσι το χωριό, επειδή χτίστηκε «προ παντός» άλλου στο Πήλιο, κάτι που ωστόσο δεν ανταποκρίνεται στην ιστορική πραγματικότητα⁽³⁾. Η δεύτερη το θέλει να έχει σχέση με την Προποντίδα, επειδή κάποια τοπική παράδοση λέει, πως οι οικιστές του ήρθαν από κει. Η τρίτη πως το τοπωνύμιο είναι σλαβικό και σημαίνει “πέτρες”. Η τέταρτη (του Κορδάτου) πως έχει άμεση σχέση με το βλάχικο “Προπάντι”, που έχει την έννοια “τόπος χαμηλός ανάμεσα στα βουνά”. Και η πέμπτη (του Κ. Παπαχρυσάνθου) πως προέρχεται από το παλαιοσλαβικό “proradi”, που σημαίνει “βάραθρο”, άβυσσος, γκρεμός”.

Στην παραλία “Καλαμάκι”

Καθώς κατηφορίζουμε από το κεντρικό δίκτυο προς την Πρόπαν, η σύνθεση της βλάστησης αποκτά νέα δυναμική· στην ήδη υπάρχουσα πλούσια χλωρίδα πηλιορείτικη ποικιλία προστίθενται και οι κατάφορτες καστανιές.

Ρίχνουμε μία σύντομη ματιά στο κέντρο του χωριού και παίρνουμε τις κατηφορίες για την παραλία “Καλαμάκι” την οποία, όλες οι πληροφορίες χαρακτηρί-

ζουν πολύ ξεχωριστή.

Σε απόσταση **3,2 χλμ, ακριβώς** (και όχι 2 όπως αναφέρουν οι ιντερνετικές πληροφορίες) φτάνουμε από την αρχική πλατειούλα “**Τσινίκα**” της Πρόπαν, στον περιορισμένο χώρο στάθμευσης πάνω από την παραλία Καλαμάκι. Η κάτωψη της βράχινης περικλειστής αγκαλιάς είναι σαγηνευτική. Απόλυτοι πρωταγωνιστές του τόπου είναι - εκτός από τους ανθρώπους - τα βουερά αφρισμένα κύματα του γριάγου, που δεν παύουν ούτε στιγμή να εκτονώνουν την ατίθαση ορμή τους πάνω στα χοντρά βότσαλα και στους βράχους της ακτής.

Μερικές δεκάδες καλοφτιαγμένα, πλακόστρωτα σκαλοπάτια μας κατεβάζουν στη μικροσκοπική παραλία, στο τελείωμα ενός κατάφυτου φαραγγιού. Βολεψόμαστε στους “θρόνους” μας, λαξευμένους από τη φύση στις υπέροχες πλάκες της ακτής και... οι ώρες που ακολουθούν είναι μοναδικές.

Ας αφήσουμε όμως την ποιητική γραφή του **Κυριάκου Παπαγεωργίου**, αρχικά να οδηγήσει τα βήματά μας και, στη συνέχεια, να μας «ενθρονίσει» στο μαγικό βράχινο «βασίλειο» της ακτής.

Η πηλιορείτικη Πρόπαν (πρώην και νυν Καλαμάκι, αλλά πάντα Πρόπαν) πρέπει απ’ την αρχή να το πούμε ότι είναι ο τόπος της ωραιότερης πετρόπλακας στην Ελλάδα. Αλλά δεν είναι μονάχα ο τόπος της πλάκας, η Πρόπαν...

Στο χώρο της ευδοκιμούν κι άλλα μικροπράγματα που την κάνουν μεγάλη. Φερ’ ειπείν: Εκεί βρίσκουμε - ενδεχομένως - το ψιλότερο πλατάνι στο Πήλιο. Το πιο πλούσιο ρυάκι από φως. Τον πιο παράξενο όρμο του Πηλίου με την πιο φουρ-

(1) “Πήλιον Όρος, Ιστορία - Παράδοση - Πολιτισμός - Περιήγηση, Ζαγορά 2001

(2) Η παραλία πήρε την ονομασία “Καλαμάκι” επειδή οι κάτοικοι τοποθετούσαν άλλοτε ένα καλάμι στην υπάρχουσα εκεί φυσική πηγή, για να μπορούν ευκολότερα να πίνουν και να ξεπλένονται από την αλμύρα. Το 2014 μετά από αίτημα των κατοίκων στο Υπουργείο Εσωτερικών το χωριό ξαναπήρε την αρχική του ονομασία “Πρόπαν.”

(3) Εξίσου αφελής είναι η εκδοχή που υποστηρίζεται από κάποιους ότι το Καλαμάκι είναι το χωριό που αντικρίζει “προ παντός” άλλου χωριού του ΒΑ Πηλίου, τον ήλιο ν’ ανατέλλει μέσα από τα νερά του Αιγαίου.

Τέχνη υψηλής αισθητικής, με ταπεινές πετρούλες της ακτής.

Η κεντρική πλατειούλα της Πρόπαν με την σκεπαστή βρύση και τον πλάτανο.
Πλακόστρωτο δρομάκι κάτω από την πλατεία. (Δεξιά)

τουνιασμένη ορχήστρα του Αιγαίου. Ένα βυθό αφανέρωτο, σφραγισμένο με κλειδαριές ασφαλείας. Εκεί τελικά συναντούμε τα πιο αντιφατικά στοιχεία της φύσης. Εκεί και την αγιοσύνη των απλών φυσικών πραγμάτων...

Εκεί τις πιο παράξενες κλίμακες του Ωραίου.

Εκεί τα ισόβια δικαιώματα της ομορφιάς...

Κάθοδος σ' ένα εξωφυσικό τοπίο

Από την εξαιρετικά εντυπωσιακή πλατεία της Πρόπαν θα κατηφορίσουμε συντροφιά με ένα στενό πηλορείτικο καλντερίμι για να χαθούμε, πρώτα στο τραχύ σκοτεινό δάσος της χαράδρας κι έπειτα στη φωτεινή αψίδα μιας λαίμαργης θάλασσας...

Πριν ξεκινήσουμε όμως την οδοιπορία μας, για λίγο θα σταθούμε στο έξω δεξιά

μπαλκόνι της πλατείας, απόπου θα αμολήσουμε όλους τους αισθητήρες των ρεμβασμών, για να συμπυκνωθούν σε ένα μοναδικό τριαδικό σχήμα σμίξης πράσινης θάλασσας, γεράνιου πόντου και φωτεινού γαλαξία.

Από τη δεξιά πλευρά της πλατείας κατακυλάω σχεδόν στο πολύ κατωφερικό καλντερίμι, ανάμεσα από αυλές, μοναχικά σπίτια και άγραυλους κήπους. Το καλντερίμι γίνεται τιμεντόδρομος κι η εικόνα της οδικής επικοινωνίας του χωριού χάνει την αίγλη και τη δόξα της.

Ο τιμεντόδρομος οδηγεί στο ξενοδοχείο ΠΕΤΡΑΔΙ, αλλά αμέσως μετά κάμπει αριστερά προς τον κατήφορο. Δυστυχώς δίχως σήμανση. Είναι κι αυτό ένα από τα μειονεκτήματα της διαδρομής.

Κατηφορίζοντας προς τον κάτω μαχαλά του χωριού διασχίζω τις τελευταίες ιδιοκτησίες καταλήγοντας σε ένα αδιέξοδο. Δεν είναι αδιέξοδο, αφού το μονοπάτι

Αμφιθεατρικό τμήμα της Πρόπαν, μέσα σε κατάφυτο φυσικό περιβάλλον. Τμήμα του λατομείου διακρίνεται πίσω από το χωριό.

στρίβει δεξιά, ενώ στο σημείο αυτό δυο εργάτες επιδιορθώνουν μια πλακοσκεπή. Με ρωτάνε “για πού, από δω”; Τους δείχνω τη θάλασσα. Θέλουν να με αποτρέψουν. Και γι αυτό μου λένε πως είναι κλειστό.

“Το μονοπάτι ή ο τόπος” τους ρωτώ.

“Και τα δυο”, μου λένε. “Εξ άλλου, θα κινδυνέψεις από τ’ αγριογούρουνα”.

Τους ευχαριστώ για το ενδιαφέρον αλλά όχι για τις συμβουλές τους και συνεχίζω. Είναι αλήθεια πως μπαίνω απότομα σε έναν κόσμο μυστηρίου, κλιδιάτης κλωρίδας και τραχιάς φυτοστρωμνής. Ορμάνια από καστανιές, καβάκια και αριές. Πλούσια τα ελέη.

Το μονοπάτι είναι κρυμμένο από τους θεριούς θάμνους. Αλλού είναι χωμάτινο κι αλλού πετρωτό. Σκεπασμένο πάντα με φύλλα περσινής και προπέρσινης σοδειάς. Δίπλα από τον όχτο διακρίνω ένα φιδόντυμα με καφεπράσινους ελικτικούς

ρόμβους. Το παίρνω για γούρι, μαζί μου. Είναι κοντά ενάμισο μέτρο.

Σε είκοσι λεπτά από την πλατεία περνώ μια παλιά υδατοδεξαμενή κι αμέσως μετά πέφτω στο μεγάλο κεντρικό ρέμα. Σέρνει ακόμη νεράκι κελαρυστό. Το προσπερνάω κι ανηφορίζω ελαφρά. Σε διακόσια μέτρα και ελάχιστα πριν βγω στην άσφαλο που κατεβαίνει στον όρμο της Πρόπαν, κάνω αριστερά, ακολουθώντας ένα χωμάτινο αγροτικό δρομάκι. Το ακολουθώ. Σε 250 μέτρα ξαναβγαίνω στη χαράδρα που τώρα έχει βαθύνει αρκετά κι ανηφορίζω για λίγα μέτρα. Ύστερα γλυκαίνει η όλη ατμόσφαιρα, έχω ξεχάσει τον τραχύ δρυμό και το σκοτάδι του, τραβερσάροντας την πλαγιά με ήπια κλίση μέσα από ελαιοπερίβολα προς τη μανιασμένη θάλασσα του Αιγαίου.

Στα 600 μέτρα από τη χαράδρα, σε μια χαρακτηριστική στροφή του δρόμου που εναλλάσσεται με τσιμεντόδρομο, ξε-

προβάλλει ένα μοναχικό πεύκο, από την άκρη του οποίου εξαπολύω το βλέμμα σαρώνοντας το σύμπαν.

Από εκεί και κάτω ξεφυτρώνουν αρκετές μοναχικές κατοικίες. Μια πόρτα ανοιχτή έχει αποκλείσει το πέρασμα προς τη θάλασσα.

Ωστόσο από ένα σημείο και μετά το μονοπάτι που μοιάζει με ράφι σε πέτρινη κι απόκρημνη βιβλιοθήκη, ξαναπαίρνει το χρώμα του που θα το διατηρήσει ως τη θάλασσα.

Απ' το παράθυρο της τελευταίας αριάς σμαραγδίζει το πέλαγο, ενώ τα θαλασσόβραχα μοιάζουν με καύκαλα χελώνας.

Η πορεία μου τελειώνει σε ένα καταπληκτικό ασβεστολιθικό βάθρο, που μου προσφέρει απλόχερη την εικόνα μαρμάρινου θρόνου, για τον οποίο θα σας μιλήσω αμέσως παρακάτω...

Ένας όρμος με βράχια σαν καύκαλα χελώνας

Μέρες και μέρες, στεκόμουν πάνω σ' αυτόν τον παράκτιο θρόνο της Πρόπαν, για να αποδελτιώσω το σφυγμό και τη ζωή του ανέμου... Την ομοβροντία, θέλω να πω και τη χλαπαταγή που κατέβαινε απ' το βορρά μανιασμένη.

Σ' αυτήν εδώ την άκρη έβρισκα ένα σωρό κουσούρια... Και τι κουσούρια! Θεσ ανώμαλα βράχια, θεσ ακάθεκτα κύματα, θεσ απότομα γκρέμια, θεσ πλακουτσωτές κροκάλες, θεσ ακόμη κι ένα σουρωτό φαράγγι. Όλα τα άγρια στοιχεία, εδώ μαζωμένα... Ανήμερο τοπίο...

Μια ατέλειωτη βραχοπλημμύρα, πλακώδης και απόκρημνη που καταλήγει σε μια συστάδα χαμηλών βράχων που φέρουν σε καύκαλα νεροχελώνας...

Καταλήγοντας οι πλάκες της Πρόπαν στην παραλία Καλαμάκι δημιουργούν μια ακτογραμμή σπάνιας ιδιαιτερότητας και ομορφιάς.

Άρρησα πάντως να ανακαλύψω αυτόν τον ακραίο “παράδεισο”! Αλλά ποτέ δεν ειν’ αργά. Ίσως γιατί ο παράδεισος έρχεται μετά από αλληπάλληλα καθαρτήρια. Απ’ τα οποία, αν δεν περάσεις, παράδεισο δε βλέπεις.

Άλλωστε χωρίς αυτά δεν έχει νόημα κι ουσία ο παράδεισος...

Ο παράδεισος λοιπόν αυτός, στον οποίο διατηρώ μια θέση ορθίου μετά θρόνου - με τη συνδρομή όλων των φυσικών στοιχείων είναι ο όρμος του Προπαντός. Ας τον αποδομήσουμε σιγά - σιγά...

Ένας ορμίσκος είναι όλος κι όλος, με χοντρές βοτσαλωτές κροκάλες, βράχια μέσα - έξω, απότομα κρημνά, θάλασσα - φουρτουνιασμένη ορχήστρα.

Αλλά τι είναι αυτό που τον αφιλόξενο τούτο όρμο τον κάνει διαβολικά ελκυστικό;

Δεν είναι ασφαλώς παραλία κοσμική, ούτε αμμουδιά γυαλιστερών σωμάτων, μα ούτε και σμαραγδένια λεκάνη απορροής του ουράνιου οιοπνεύματος. Είναι αντίθετα ενδιαίτημα και καταφύγιο ερημικών ψυχών.

Βγαίνοντας σε κείνη την πλακοστρωμένη ακτή - ο θεός να την κάνει ακτή -, παρατηρώ σωρούς από λείες πανέμορφες και στρογγυλεμένες πλάκες που, δεν μπορεί, θα τις είχε επινοήσει, σχεδιάσει και μελετήσει κάποιος Μιχαήλ Αγγελος

Εδώ λοιπόν βρίσκεται ο ναός του Προ-παντός όρμου...

Η αλόγιστη κραιπάλη των φυσικών στοιχείων

Όμως τι άλλο έχει αυτή η ακτή; Για όσους βουτάνε έχει ύφαλους, σκόπελους και ξέρες. Έχει και ασβεστόλιθους θρόνους, θριγκούς από μάρμαρο, υποθαλάσσιους ύβους, πάγκους, ποσειδωνίες, και τι δεν έχει;

Στο βάθος βαριά τα σύννεφα, διασχίζουν όλες τις κλίμακες τ’ ουρανού.

Βαθιά μέσα στον κόρφο του όρμου φωλιάζει ένα τοσοδούλι φαραγγάκι κι αναβλύζει χειμώνα - καλοκαίρι ένα λαγαριστό νερό, χώρια που ξεκορμίζει από

ψηλά κι ένας πλούσιος θησαυρός φυτών αμαρυλλίδων που κατακυλάνε απ’ το θυσανωτό βουνό. Αναμαλλιασμένη θάλασσα λοιπόν, ένα αθέατο φαραγγούλι κι ένας πέτρινος νερόκρινος με το δυνατό σιφόνι του κρέμετ’ απ’ τον ιστό επίγειου καταρτιού.

Ολόγυρα πολλές θαλασσινές λεκάνες. Ένας παχύρευστος ίσκιος, ξαπλωμένος σα θεριό στα κρόκαλα, μισή κι ανέσωτη του ήλιου κόντρα ακτίδα, αμέτρητες βραχοσυστάδες, μέσα - έξω, κι ένα απαρέμφατο γλυπτό κεφάλι ψαριού σκαλισμένο πάνω στην επιφάνεια του απόκρημνου σκέλους. Είναι κεφάλι μέδουσας, θαλασσινής λάμιας ή γλώσσας πλακουτσωτής που ταιριάζει με του βράχου τον άσβεστο λίθο;

Γύρω μου ξεκορμίζουν σφηνωτές πλατανόριζες, λαδανιές, κάπαρες, κρίταμα, σμέουρα και μύρτα. Ενδημική σαλάτα εποχής.

Γι’ αυτό και αλόγιστη κραιπάλη των ειδών. Μα και των φυσικών στοιχείων. Που διώχνουν τους νουνεχείς και ξαπλωτήδες, καθώς οι τελευταίοι έχουν το μυαλό τους στη ραστώνη της ξανθής αμμουδιάς και στον παφλασμό του ευεργέτη πόντου. Στον κόσμο δηλονότι του τεχνητού παραδείσου...

Γιατί εδώ ο παράδεισος, η ακραία γη της πέτρινης και φυτικής Χαναάν, δεν συνιστά το “απλώς υπάρχουν”. Εξυφαίνει με αδράχτι το κύμα και στημόνι την πέτρα το “ουσία υπάρχουν”. Γιατί η γης αυτή αμβλύνει όλες τις οξυτήτες. Συνοψίζει το ακέραιο. Εξοστρακίζει το νόθο. Φιλτράρει τους χυμούς της ατέρμονης φύσης κι ορθοτομεί τον έντιμο λόγο. Πυροδοτεί εντέλει και κλιμακώνει τον άνεμο στοχασμό και το υποδόριο κύμα. Επαληθεύει, μ’ άλλα λόγια, το αυθεντικό...

Και νά μες στις ρωγμές της πέτρας οι ρίζες των βοτάνων, τα κρίταμα θέλω να πω μα και τα βρύα, οι κορνίζες των βράχων, οι αρπαχτές του ανέμου, οι κέλαδοι του γρέγου.

Εδώ κατεβαίνουν οι επενδυτές της τόλμης, μετρώντας ένα ένα τα ενεννηνταπέντε σκαλοπάτια, τα έξη πλατύσκαλα, το

Κεφάλι ψαριού, με τέχνη και έμπνευση λαξεμένο, στον κάθετο βράχο της ακτής.

πέτρινο στασίδι, τη σκοτεινή σχισμή του φάραγγα, την πέτρα την τραχιά, την πλατύποδη και την κροκάλα που τροχαλίζει. Μα όλο κι αυξάνουν οι τολμηροί που κατηφορίζουν. Όλο δυναμώνει ο επιθαλάσσιος οίστρος. Όλο και διασπά τον ύφαλο και την ξέρα ο ορυμαγδός και η βοή. Όλο και πληθαίνουν οι σκαπανείς των υποχθόνιων κοιτασμάτων ξεφυλλίζοντας το πάσο για την αθανασία. Διαβαίνουνε τις πλάκες χορεύοντας πυρρίχειο, μ' ένα εμβατήριο ιαχής κι ένα θούριο αλαλαγμού.

Ο θρόνος της Πρόπαν

Είμαι καθισμένος στον περιβλεπτό φυσικό θρόνο μου. Δυο-τρεις οργιές πάνω από τον πλακόστρωτο γιαλό. Λίγα φυσικά σκαλοπάτια με ανεβάζουν ως εδώ, για να με εξοπλίσει η κατεργάρα φύση με οπτικούς νευρώνες και πανούργης διόπτρες, ώστε να παρακολουθώ αφ'

υψηλού την εξέλιξη του άγριου πολέμου με κιάλια κι αισθητήρες παγκόσμιου βεληνεκούς.

Σας μίλησα για τον παράδεισο, και την αλόγιστη κραιπάλη των φυσικών στοιχείων που τον συνιστούν. Ίσως έπρεπε να πω των απλών κι απέριπτων πραγμάτων. Γιατί μόνο απλά μπορεί να είναι τα φυσικά στοιχεία που φιλοτέχνησε ο Δημιουργός, αφού ουρανοκατέβατα ήρθαν και θρονιάστηκαν πάνω σε τούτη τη γωνιά. Κ' έτσι γεννήθηκαν οι απόκρημνες αισθήσεις και βγήκαν από τα σπλάχνα της γης οι περιώνυμες πλάκες Πρόπαν από καλούπι γαιόπετρας, χρωματιστής και λουλουδιασμένης.

Ρίχνω το βλέμμα μου καταπάνω στο σώμα αυτών των ακανόνιστων βράχων. Και να οι φυτείες της θάλασσας, οι ξέρες, οι πάγκοι κι οι τραγάνες. Νά πιο κει, στην άκρη της πλάκας, τα μυτερά κιονόβραχα της Λαμπινούς που μοιάζουν πετροκάραβο.

Εδώ δε βλέπεις τον τεχνητό παράδεισο που εκφυλίζει τη μια και μόνη αληθινή Φύση...

Ο πέτρινος πύργος της Πρόπαν το επαληθεύει. Και με το δώμα της και τον ημιόροφο αλλά και με τον θεμέλιο όρμο της...

Απόβραδο πια. Χορτασμένοι - αλλά ούτε κατ' ελάχιστων κουρασμένοι - από ήλιο, αλμυρά, κυματοχτυπήματα, αγνάντεμα του ορίζοντα και πελαγίσσιους ρεμβασμούς ξαναβγαίνουμε στα ψηλώματα του χωριού, **300** μέτρα πάνω από τη γαλνημένη - τούτη την ώρα - επιφάνεια του Αιγαίου.

- *Ας δούμε μετά τη θάλασσά της, τι άλλο έχει να προσφέρει η Πρόπαν στους επισκέπτες της, λέει ο Κυριάκος.*

Ακολουθούμε τους Βολιώτες φίλους μας στην κεντρική πλατεία. Ένας πανύψηλος Πλάτανος, με μία αγέρωχη κορμοστασιά, που πλησιάζει τα 30 περίπου μέτρα,^(4a) καλύπτει από άκρη σε άκρη, με

την πυκνόφυλλη και πολύκλαση ομπρέλα του, την πλακόστρωτη πλατειούλα. Το ανατολικό άκρο της οποίας καταλήγει στο "**Μπαλκόνι**", το μαγαζί του **Αλέκου Μέκκα** και της **Πέπης**, το μοναδικό καφέ, τσιπουράδικο και ταβερνούλα που έχει απομείνει στο χωριό.

Η ονομασία "Μπαλκόνι" όχι απλά επιβεβαιώνεται αλλά είναι ο απόλυτος εξώστης στο ευρύτατο πελαγίσιο ορίζοντα και στις δασοσκέπαστες πλαγιές. Εδώ, με το βραδινό αεράκι να μας θωπεύει, τσουγκρίζουμε τα ρακοπότηρα με τους φίλους μας, εκτιμούμε την ποιότητα και την ποικιλία των τσιπουρομεζέδων τους οποίους - πέρα από κάθε προσδοκία περιλαμβάνονται - και μερικά βασιλομανιτάρια που λίγη ώρα πριν έχει μαζέψει ο Αλέκος από το βουνό.^(4b)

-*Θα μπορούσαμε και στη Θεσσαλονίκη να πιούμε τσιπουράκι, λέμε στους φίλους, αλλά όχι συνοδευόμενο με τέτοια ολόφρεσκα, άγρια μανιτάρια.*

Στο υπαίθριο μπαλκονάκι της ταβέρνας «Μπαλκόνι», χώρος ιδανικός για καφέ ή τσιπουράκι με θέα στο Αιγαίο.

Περιδιαβαίνοντας στα στενά της Πρόπαν αποκαλύπτονται γωνιές με σπίτια εξαιρετικής αρχιτεκτονικής.

Περιδιαβαίνοντας την Πρόπαν

Μετά τα δροσερά νερά του Αιγαίου έρχεται η στιγμή να γνωρίσουμε το χωριό. Στη συνέχεια της παράκαμψης του 1,6 χλμ από τον κεντρικό δρόμο, ένα φαρδύ λιθόστρωτο δρομάκι μας οδηγεί πολύ γρήγορα στον χώρο στάθμευσης της πλατειούλας “**Τσιμίκα**”. Καταφτάνει με το φορτηγάκι του, διαλαλώντας τηνπραμάτεια, του ο μανάβης. Σταματάει, ετοιμάζει τη ζυγαριά του, σπεύδουν οι κυρούλες της γειτονιάς για να προμηθευτούν τα ζαρζαβατικά και τα φρούτα του σπιτιού.

Αφήνουμε το αυτοκίνητο και ξεκινάμε με τα πόδια. Να ένα πρώτο εξαιρετικό, πέτρινο αρχοντόσπιτο, με αέτωμα στον όροφο, ωραίο αύλειο χώρο αλλά πορτοπαράθυρα σφαιριστά.

Πολύ γρήγορα φτάνουμε στην πλατεία, με τον πλάτανο, την σκεπαστή κρήνη χωρίς νερό και τα δύο ταβερνεία, που μόνον το ένα είναι σε λειτουργία. Ένα σπίτι φέρει χρονολογία 1933 ενώ ένα άλλο έχει μαρμάρινα σκαλιστά φουρούσια στο μπαλκόνι. Παραδίπλα βρίσκεται το Κοινοτικό γραφείο Καλαμακίου. Ακριβώς πίσω του υπάρχει μία δεύτερη πλατεία, με μεγάλο επίσης πλατάνι, κυπαρίσσια, λιτό Ηρώ

(4α) Το “Βασιλομανιτάρo” είναι ο Βωλίτης ο εδώδιμος (*Boletus edulis*), που αναπτύσσεται καλοκαίρι και φθινόπωρο σε δάση πλατύφυλλων και κωνοφόρων και θεωρείται από τα νοστιμότερα μανιτάρια.

(4β) Οι εκτιμήσεις κάποιων ντόπιων για πολύ μεγαλύτερο ύψος του πλατάνου δικαιολογούνται ως ένα βαθμό από την αγάπη και το θαυμασμό τους για το εμβληματικό δέντρο του χωριού τους αλλά δεν ευσταθούν.

Πεσόντων και την ωραία εκκλησία του **Αγίου Αθανασίου**, με το αξιόλογο ξυλό-γλυπτο τέμπλο, ανακαινισμένη το **1938**. Παίρνουμε πίσω από την εκκλησία έναν περιφερειακό τσιμεντόδρομο. Εδώ υπάρχουν αραιοχτισμένα μεγάλα σπίτια με αυλές. Ανάμεσά τους ξεχωρίζει ένα με επιβλητικές διαστάσεις και ασυνήθιστο χρώμα βιολετί. Υπάρχουν λιθανάγλυφα και χρονολογία **1871** στο πέτρινο υπέρθυρο. Ένα πλακόστρωτο δρομάκι συνεχίζει μετά το αρχοντικό και οδηγεί στις ΒΔ εσχαιές του χωριού. Εδώ τελειώνουν τα σπίτια και παρεμβάλλεται μία βαθιά κατάφυτη ρεματιά, οι αντικρινές κάθετες πλαγιές της οποίας αποτελούν το λατομικό μέτωπο ενός εκτεταμένου λατομείου.

Προπαντιώτικη πλάκα και λατομεία

Συνεχίζοντας για λίγο το χορταριασμέ-νο δρομάκι φτάνουμε στη σκεπαστή **Βρύση Κακλή**, με παροχή νερού. Ένα στενό και πολύ ανηφορικό μονοπάτι

πάνω από τη βρύση, μας βγάζει σε δύο λεπτά σε χωματόδρομο που, 200 περίπου μέτρα μετά, καταλήγει στο λατομείο. Πρόκειται, βέβαια, για τα λατομεία της γνωστής πλάκας πρόπαν, που βρίσκονται Β του χωριού. Τα άλλα, μεγαλύτερα λατομεία, βρίσκονται στις αντικρινές κατάφυτες πλαγιές Ν - ΝΑ του χωριού. Τα λατομεία αυτά είναι τα "**Λατομεία της Χορεύτρας**" ονομασία που προέρχεται από το ομώνυμο ύψωμα "Χορεύτρα" μία μακρόστενη ράχη ύψους **562** μέτρων, που παρεμβάλλεται ανάμεσα στους οικισμούς της Πρόπαν και του Νεοχωρίου. Στα πρηνή της Χορεύτρας προς την πλευρά του Νεοχωρίου υπάρχουν επίσης λατομικές δραστηριότητες εξόρυξης πλάκας και από κατοίκους του Νεοχωρίου. Στο βιβλίο του "**Πήλιον Όρος**" (ο.π.), ο **Κώστας Λιάπης** αναφέρει σχετικά ότι "*εδώ και μερικά χρόνια το Νεοχώρι γνωρίζει ιδιαίτερη ανάπτυξη από την συστηματική εκμετάλλευση της περίφημης οχιστολιθικής πλάκας, που χρησιμοποιείται για στεγάσεις*

Η σκεπαστή βρύση «Κακλή», στην έξοδο του χωριού.

Με μερικά χτυπήματα στις σφήνες, σε καίρια σημεία, η πλάκα παύει ν' αντιστέκεται, χωρίζεται σε δύο ισόπαχα τμήματα, έτοιμα για χρήση.

και επιστρώσεις σπιτιών, στα νταμάρια της οποίας εργάζονται πολλοί κάτοικοι του χωριού”.

Και, για να συμπληρώσουμε τις αναφορές μας για τις σχιστολιθικές πλάκες του Πηλίου, διαβάζουμε και πάλι στο βιβλίο του Λιάπη ότι (από τους κατοίκους του οικισμού της Συκής, λίγο νοτιότερα του Νεοχωρίου) “αρκετοί είναι κι εκείνοι που δουλεύουν στα νταμάρια του χωριού, από όπου εξάγεται μία σχιστολιθική πλάκα λίγο πιο σκληρή από εκείνη της Πρόπαν και του Νεοχωρίου”.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι αναφορές του **Γιώργου Θωμά**⁽⁵⁾ για τις προπαντιώτικες πλάκες “Μια ακόμη πλουτοπαγωγική πηγή στο Πήλιο ήταν (και είναι

μέχρι σήμερα) ο σχιστόλιθος της Πρόπαν, οι ονομαστές δηλαδή προπαντιώτικες πλάκες”. Η παλιότερη πληροφορία για την εκμετάλλευση αυτής της πλάκας είναι του **Αργύρη Φιλιππίδη** από το 1815⁽⁶⁾: “Εδώ (στην Πρόπαν) βγαίνει η πλάκα η καλή και δουλεύουν μερικοί τούτο το ματέμι και την πωλούν με το φόρτωμα στα γειτονικά χωριά. Φορτώνουν και καϊκια και πηγαίνουν εις το Όρος και αλλού από την ρηθείσαν πλάκα και πωλούν”.

Η αξιοποίηση της Πλάκας τροφοδοτεί περισσότερο από κάθε άλλο προϊόν την οικονομία του χωριού όπως παρατηρεί ο **Γρηγόριος Κωνσταντάς** στα 1838, στην “Χωρογραφία της Ανατολικής Θεσσαλίας”: “Επικερδέστερον όμως εισόδημα

(5) Γιώργου Θωμά, “Ο πολιτισμός του Πηλίου στα χρόνια της τουρκοκρατίας”, Βόλος 1996.

(6) Θεοδόση Κ. Σπεράντσα, “Τα περισωθέντα έργα του Αργύρη Φιλιππίδη”.

(7) Φορτωμένα με προπαντιώτικες πλάκες απέπλεαν τα πλοία για το Άγιο Όρος από την παραλία Καλαμάκι, όπου λειτουργούσε και τελωνείο.

Μονάδες κατεργασίας σχιστόπλακας στη διαδρομή από Πρόπαν προς Νεοχώρι.

έχουν την πλάκα, με την οποία στεγάζουν τις οικίας όλοι οι κάτοικοι των χωριών της Ζαγοράς και την εβγάζουν και την μετακομίζουν οι ίδιοι με τα πλοία των εις τον Άγιον Όρος ⁽⁷⁾ και με τα ζώα τους εις τα λοιπά χωρία”.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι με την προπαντιώτικη πλάκα σκεπάζονται συνήθως τα μεγάλα σπίτια, οι κεντρικές εκκλησίες και τα μοναστήρια. Στα άλλα οικήματα όπως και στους μικρούς ναούς και τα ξωκλήσια, χρησιμοποιούσαν σχιστόπλακες από ντόπια νταμάρια, οι οποίες όμως δεν έφταναν στην ποιότητα τις προπαντιώτικες.

Αυτές τις πέτρες, άριστα στοιβαγμένες στις παλέτες τους και έτοιμες για αποστολή, παρατηρούμε και στα δυο νταμάρια του χωριού. Θαυμάζουμε ακόμη την τέχνη και την εμπειρία ενός λατόμου στο νταμάρι της Χορευτρας που, με μερικές σφυριές πάνω σε σφήνες, τοποθετημένες σε καίρια σημεία μιας μεγάλης πλάκας,

την διαχωρίζει σε δύο ακριβώς όμοιες σε πάχος φέτες. Λίγο αργότερα στην αυλή του σπιτιού του **Θανάση Βουλελίκα** ⁽⁸⁾, παρατηρούμε το υπαίθριο τραπέζι με την πελώρια μονοκόμματη πλάκα, οι διαστάσεις της οποίας είναι **3,15 X 1,30** μέτρα! Μερικά ενδιαφέροντα στοιχεία για την περιοχή του λατομείου της Χορευτρας εξασφάλισε για μας ο Θανάσης Βουλελίκας από την **“Μελέτη αποκατάστασης περιβάλλοντος του λατομείου λίθινων πλακών στη θέση Χορευτρας περιοχής Καλαμακίου”** ⁽⁹⁾.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τη μελέτη: Το λατομείο βρίσκεται σε απόσταση 500 μέτρων νοτίως του χωριού Καλαμάκι, με έκταση **144.785 τετ. μέτρα**. Ο λατομικός χώρος ανήκει στην κοινότητα Καλαμακίου και διατίθεται με μίσθωση στους κατοίκους για εκμετάλλευση. Η υπό εκμετάλλευση περιοχή αποτελείται από μαρμαρνιακούς σχιστόλιθους οι οποίοι έχουν χρώμα κυανίζον τεφρόν. Η ευρύτερη περιοχή ανήκει στην

Πελαγονική ζώνη και στον Ανατολικό τομέα της μεταμορφωμένης μάζης του Πηλίου. Αποτελείται κυρίως από το κρυσταλλοσχιτώδες υπόβαθρο της Πελαγονικής ζώνης. Οι σχιστολίθοι εμφανίζονται σε μεγάλη επιφάνεια και με οριζόντια κυρίως στρώση. Παρατηρήθηκαν υγιείς μάζες σχιστολίθων σε όλα τα υψομετρικά σημεία της περιοχής και σε υπάρχουσες παλιές εκμεταλλεύσεις. Οι υγιείς όγκοι των σχιστολίθων έχουν πλάτος 2-5 μέτρα και μήκος πάνω από 5 μέτρα, ενώ παρουσιάζουν και ικανοποιητική σχιστότητα. Το μέσο πάχος των σχιστολίθων φτάνει τα 40 μέτρα.

Ως προς την αποκατάσταση του τοπίου η μελέτη Αναφέρει ότι “ η φυσική βλάστηση της αλλοιωθείσης επιφάνειας είναι αδύνατο να αποκατασταθεί αυτούσια όπως είναι σήμερα. Υποχρεωτικά λοιπόν και για καλύτερα αποτελέσματα αισθητικής και προστασίας του εδάφους θα καταφύγουμε σε τεχνητές φυτεύσεις με δασικά είδη που να εναρμονίζονται με την φυτοκοινωνία της γύρω περιοχής...

Μια σύντομη ιστορία της Πρόπαν

Στο μικρό χωριό υπάρχει έντονη πολιτιστική ζωή κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Ο καταγόμενος από το χωριό ιστορικός συγγραφέας Αντώνης Α. Αντωνίου⁽¹⁰⁾ σε διάλεξή του πέρυσι το καλοκαίρι αναφέρθηκε εκτεταμένα στην ιστορία της Πρόπαν. Τον συναντήσαμε και μας διέθεσε αρκετά από τα στοιχεία που παρουσίασε.

Κατά τον δέκατο όγδοο αιώνα εμφανίζονται οι πρώτες γραπτές πληροφορίες για την Πρόπαν. Σύμφωνα με τις πηγές το χωριό ήταν προσαρτημένο φορολογικά στις Μπλιές και υπήρχαν πάνω από εκατό σπίτια. Οι πλουσιότεροι κάτοι-

κοι ασχολούνταν με το εμπόριο και την λήψη αγροτικών εισοδημάτων, η μεσαία τάξη ήταν караβοκυραίοι και οι φτωχότεροι καλλιεργούσαν την γη. Κατά την επανάσταση του 1821 κάτοικοι του χωριού συμμετείχαν στο επαναστατικό κίνημα στο Πήλιο. Μετά από σύσκεψη των γεροντότερων στον ίσκιο του πλάτανου στην πλατεία ομάδα νέων του χωριού ενώθηκε με σώματα των άλλων επαναστατών και κινήθηκε για την πολιορκία του κάστρου του Βόλου.

Η επιβίωση στο χωριό ήταν πάντοτε ιδιαίτερα δύσκολη. Όλη η οικογένεια ακόμη και τα μικρά παιδιά συμμετείχαν συχνά στις δραστηριότητες για την επιβίωση. Οι απασχολήσεις των κατοίκων ήταν πάντοτε πολλαπλής κατεύθυνσης. Ένα τμήμα του εισοδήματος προερχόταν από την ναυτιλία, ένα άλλο από την δενδροκαλλιέργεια προσανατολισμένη κυρίως στα κάστανα και στα μήλα φιρίκια, ένα άλλο από τα λατομεία της περίφημης πέτρας Πρόπαν και ένα άλλο από την κτηνοτροφία. Όμως δραστηριότητα που έδωσε την κύρια ώθηση στην οικονομία του Πηλίου ήταν ναυτιλία. Οι караβοκύρηδες του Πηλίου έρχονταν σε επαφή μ’ όλη την Ευρώπη φέρνοντας μαζί τους νέες ιδέες, νέες προοπτικές και άφθονο χρήμα για τη δημιουργία σπιτιών, σχολείων και εκκλησιών. Η ναυτιλία γνώρισε μεγάλες δόξες παρά την δυσκολία ελλιμενισμού στις κοντινές ακτές. Ένα τμήμα των πληρωμάτων έμενε κοντά στα καΐκια για τον φόβο της αλλαγής του καιρού. Ανάλογα με τον πνέοντα άνεμο τα καΐκια πολλές φορές αναγκάζονταν να φύγουν από το επίνειο της Πρόπαν το Καλαμάκι και κατεύφευγαν σε κοντινές ακτές όπως η Σαλαταυκνάμος και κυρίως στο Αυλάκι του Νεοχωριού που προσέφερε καλύτε-

(8) Ο Θανάσης Βουλελίκας, Πρόεδρος του Τοπικού Συμβουλίου της Πρόπαν υπήρξε ιδιαίτερα εξυπηρετικός για οτιδήποτε χρειαστήκαμε για το άρθρο.

(9) Συντάκτες της ανωτέρω μελέτης (Βόλος, Νοέμβριος 1982) είναι η Δασολόγος **Αθνασία Μακατσιάνου** και ο Μεταλλειολόγος **Νικόλαος Χρυσοκού**.

(10) Ο Αντώνης Α. Αντωνίου είναι συγγραφέας του μνημειώδους έργου “**Εγκυκλοπαιδικό Βιογραφικό Λεξικό Νεότερης Θεσσαλικής Ιστορίας**”.

Αλλού ένα καλοφτιαγμένο καλντερίμι αλλού μια πλακοσκέπαστη στέγη, οι πέτρες και οι πλάκες συνοδεύουν παντού στην Πρόπαν τα βήματά μας.

ρες προφυλάξεις. Οι ναυτικοί που καθόταν βάρδιες κοντά στα πλοία δεν έμεναν ανενεργοί αλλά αξιοποιούσαν τον χρόνο τους εργαζόμενοι στα κοντικά κτήματα, ψαρεύοντας, συλλέγοντας όστρακα και κυρίως πραγματοποιούσαν εργασίες εξόρυξης πέτρας. Στο Καλαμάκι είναι εμφανή τα ίχνη των λατομικών αυτών δραστηριοτήτων. Η απασχόληση του ναυτικού παρά την αξιολύπη των Προπαντιωτών ναυτικών ήταν επικίνδυνη και ασταθής εργασία και δεν άντεξε στην άνοδο της μηχανοκίνητης ναυτιλίας.

Οι πολλαπλές απασχολήσεις των κατοίκων είχαν ως στόχο την μεγιστοποίηση της αυτοκατανάλωσης. Η σπανιότητα του χρήματος στις αγροτικές κοινωνίες του 19^{ου} και του 20ού αιώνα υπήρξε η βασική αιτία για την επιδίωξη μεγιστοποίησης της αυτοκατανάλωσης. Το πρόβλημα της επιβίωσης ήταν ιδιαίτερα δύσκολο διαχειρίσιμο για την οικογένεια. Ένας βασικός μηχανισμός κάλυψης των διατροφικών αναγκών βασιζόταν στην αξιοποίηση ενός ζώου το οποίο προσέφερε τα πάντα χωρίς να ζητά τίποτε ή σχεδόν τίποτε. Πρόκειται φυσικά για

την γίδα. Η οικόσιτη κτηνοτροφία βασιζόμενη στην γίδα είχε σαν στόχο την παραγωγή γάλατος τυριού και κρέατος για τις ανάγκες της οικογένειας με αξιοποίηση των φυσικών πηγών διατροφής των ζώων. Τα μήλα φιρίκια αποτελούσαν σημαντικό κομμάτι της καλοκαιρινής διατροφής τους. Συνήθως με τρία αραιώματα επιτυγχάνονταν ικανοποιητικό μέγεθος των καρπών και οι αφαιρούμενοι από το δέντρο καρποί αποτελούσαν θρεπτική τροφή των ζώων για την στεγνή καλοκαιρινή περίοδο. Το φθινόπωρο οι μη εμπορεύσιμοι και μικρότερης αξίας καρποί όπως τα αγριοκάστανα χρησιμοποιούνταν για την διατροφή των ζώων. Τον χειμώνα με επιμελή συλλογή φυλλωμάτων αντιμετωπιζόταν η έλλειψη τροφής που συνέβαινε ιδίως τις χιονισμένες μέρες. Τα μεταφορικά ζώα ήταν κυρίως τα μουλάρια και τα γαϊδουράκια δεν έλειπαν όμως και τα άλογα. Χρησιμοποιούνταν για τις αγροτικές δουλειές αλλά και την μεταφορά της πέτρας Πρόπαν σε όλη την Θεσσαλία.

Το ανασφαλές οικονομικό περιβάλλον υπήρξε μια ακόμη αιτία της πολύπλευ-

ρης απασχόλησης. Πολλοί κάτοικοι για να «καζαντίσουν» όπως ήταν η προσφιλής έκφραση μετανάστευσαν στην Αίγυπτο. Μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο τόσο η εμφυλιοπολεμική σύγκρουση όσο και η αλματώδης ανάπτυξη των αστικών κέντρων κυρίως της Αθήνας και του Βόλου απομάκρυναν την πλειοψηφία των κατοίκων από το χωριό όπου η επιβίωση ήταν πάντα ιδιαίτερα δύσκολη και οι συνθήκες σκληρές.

Μεγάλοι ευεργέτες του χωριού ήταν:

1.Ο Αιγυπτιώτης Ιωάννης Κ. Μελαχρινός που δώρισε στην κοινότητα την μονοκατοικία του στον Βόλο και κατασκεύασε το 1928 το πλακόστρωτο προαύλιο της εκκλησίας του Αγίου Αθανασίου.

2.Η Μαγδαληνή Ιωάννη Μελαχρινού δώρισε τα χρήματα και έγινε το 1933 ο παλιός δρόμος που ένωνε το χωριό με τον κεντρικό δρόμο Βόλου – Τσαγκαράδας.

3.Ο Παναγιώτης Ν. Βασιλείου με την δι-

αθήκη του κατέλειπε σημαντικά περιουσιακά στοιχεία στο Ορφανοτροφείο του Βόλου και στον ναό του Αγίου Αθανασίου της Πρόπαν.

4.Ο Δημήτριος Απ. Σταθάκης το 1919 με την διαθήκη του δώρισε στο ναό του Αγίου Αθανασίου ένα αμπέλι με οπωροφόρα δέντρα το οποίο βρίσκεται δίπλα στο ναό του Αγίου Ιωάννη.

5.Νικόλαος Τσινίκας ή Μπαντέας; Ο καπετάν Νικόλαος οικογενειάρχης με οχτώ παιδιά έχασε όλα τα πλοία του στην κατοχή. Πέθανε το 1948. Δώρισε το σπίτι του στο χωριό και δημιουργήθηκε η πλατεία Τσινίκα ή Μπαντέα η οποία μειώνει το οξύτατο πρόβλημα παρκαρίσματος.

Οι κάτοικοι περηφανεύονται για τον πλάτανό τους. Λένε με περηφάνεια ότι κανένας πλάτανος του Πηλίου δεν φτάνει σε ύψος τον πλάτανο της Πρόπαν. Ο τεράστιος πλάτανος της πλατείας είναι συνδεδεμένος με την ιστορική ταυτότητα

Σπίτια όμορφα, με δέντρα, περιβολάκι και ορίζοντα στο Αιγαίο.

του χωριού και αποτελεί ένα εξαιρετικό μνημείο της φύσης. Ευχής έργο θα ήταν να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες για την κήρυξη του πλατάνου ως μνημείου της φύσης και την εκταμίευση χρημάτων από το Πράσινο Ταμείο της ΕΕ. Ολοκληρώνοντας την περιδιάβαση

Από το δεξιό άκρο της κεντρικής πλατείας κατηφορίζουμε ένα στενό, απόλυτα παραδοσιακό καλντερίμι που αρχικά περνάει δίπλα από την οικία του Αντώνη Αντωνίου και, αμέσως μετά βγάζει σε τσιμεντόδρομο. Να και η συμπαθητική κυρούλα **Σταματή Βασιλείου** με τους πανέμορφους, εκτυφλωτικά κίτρινους κολοκυθοανθούς της.

-Με τέτοια πρώτη ύλη θα φτιάξεις ωραίο φαγάκι έτσι δεν είναι;

-Ναι, μόνον που δεν θα φαγωθεί τώρα. Προς το παρόν θα γεμίσω τους κολοκυθοανθούς,

θα τους βάλω μαζί με άλλους στον καταψύκτη και θα τους βγάλω λίγους - λίγους το χειμώνα, έτσι για να θυμάμαι το καλοκαίρι.

100 περίπου μέτρα μετά ο τσιμεντόδρομος μας οδηγεί στο πολύ ωραίο ξενοδοχείο "**Πετράδι**", το μοναδικό κατάλυμα στο χωριό. Οι φιλόξενοι οικοδεσπότες μάς κερνούν καφεδάκι στο εξάισιο μπαλκόνι της μονάδας, με την κορυφαία θέα σε θάλασσες και στεριές.

Είναι πολλά τα καλντερίμια του χωριού, τα συναντάμε παντού, να προβάλλουν απρόσμενα, άλλοτε κάθετα στους δρομίσκους, άλλοτε δίπλα στις πλατείες και στις αυλές. Κάποια είναι φαρδιά και αρχοντικά και κάποια άλλα - τα περισσότερα - στενά και ταπεινά, σαν να φτιάχτηκαν για να χωρούν έναν μόνο πεζοπόρο. Μερικά είναι απότομα, με κλίσεις ισχυρές, όταν ο χώρος ήταν περιορισμένος και δεν έδινε περιθώριο για να γίνει η

Ένα θαυμάσιο αναπλασμένο αρχοντόσπιτο, με ασυνήθιστο χρώμα και αρχιτεκτονικές λεπτομέρειες ιδιαίτερης γοητείας. (Κάτω)

Η συμπαθέστατη κυρα-Σταματή Βασιλείου δείχνει χαρούμενη τους κολοκυθοανθούς του περιβολιού της.

χάραξή τους ελικοειδής. Τα περισσότερα είναι πρασινοσιμένα από το χορταράκι που έχει φυτρώσει ανάμεσα στις πέτρες. Πάντως, όποια μορφή και να 'χουν τα καλντεριμάκια της Πρόπαν, είναι όλα καλοφτιαγμένα και με τρόπο παραδοσιακό, που αποπνέει την αύρα μιας εποχής που έχει χαθεί.

Μερικά ενδιαφέροντα και γλαφυρά στοιχεία για τα καλντεριμίια του Πηλίου αναφέρει στο βιβλίο του ο Γιώργος Θωμάς. (ο.π.): “Μέσα στις ατελείωτες φροντίδες του Πηλιορίτη ήταν και η κατασκευή με τη συντήρηση καλντεριμιών, όχι μονάχα στον οικιστικό χώρο της πολίχνης αλλά και έξω απ’ αυτόν, σε βασικές κυρίως διαβάσεις, ακόμη και μεταξύ των χωριών. Με τα καλντεριμίια δεν αποφεύγαμε μόνον τις λάσπες άνθρωποι και ζώα όταν περπατούσαν αλλά βοηθιόνταν ν’ ανεβαίνουν και συγκρατιόνταν να κατεβαίνουν. Στην κατασκευή πρωτοστατούσε πάντα σχεδόν η κοινότητα ⁽¹¹⁾. Αυτή εξασφάλιζε τους τεχνίτες και τους αγωγιάτες που θα κουβαλούσαν τις πέτρες, αναλαμβάνοντας και τα έξοδα. Προσφέρονταν όμως και πολλοί χωρικοί για τη δωρεάν μεταφορά υλικών, κυρίως αυτοί που θα χρησιμοποιούσαν το λιθόστρωτο.

Τα εσωτερικά καλντεριμίια των χωριών ήταν περισσότερο επιμελημένα. Εδώ προέβλεπαν κι ένα είδος πεζοδρομίου, δεξιά κι αριστερά του κυρίως καταστρώματος, που γινόταν σε χαμηλότερο επίπεδο κι επομένως διευκόλυνε και τη ροή των βρόχινων νερών. Σ’ όλο το μήκος, πάλι, των λιθόστρωτων είτε του χωριού είτε της εξοχής τοποθετούσαν κάθε 70-80 εκατοστά, σε παράλληλη διάταξη σφηνωτές πέτρες, τα λεγόμενα “μπασούμια”, να προεξέχουν, ώστε να διευκολύνεται τόσο το ανέβασμα όσο και το κατέβασμα.

Οι τεχνίτες ήταν απ’ το ίδιο χωριό. Κάποιες φορές όμως ήταν και ξένοι, που εργάζονταν στην περιοχή για την κατασκευή άλλων χτισμάτων. Αυτοί έπαιρναν την υποχρέωση να

φτιάχνουν ένα καλντεριμί, εξαγοράζοντας με την προσφορά τους τη βοσκή των μουλαριών τους σε κτήματα της κοινότητας.”

Αποχωρούμε από την Πρόπαν με πολύ ευχάριστα συναισθήματα, τόσο από το ωραίο τόπο όσο και από τους φιλόξενους, ανθρώπους. Όταν το γλυκό φθινοπωράκι θα διαδεχθεί το καλοκαίρι, είναι βέβαιο πως θα επιστρέψουμε στην Πρό-

(11) Μπορούσαν όμως σε μία απόμερη γειτονιά της πολίχνης ή σε μία αγροτική περιοχή να κατασκευάσουν καλντεριμί και οι κάτοικοι που θα το εκμεταλλεύονταν.

παν. Όχι για τα νερά του Αιγαίου, που θα 'ναι οπωσδήποτε ψυχρά, αλλά για τα λαμπρά χρώματα στα φυλλώματα των δέντρων, για τα πρώτα κρύα της χρονιάς, τις ξυλόσομπες και τα τζάκια. Και ακόμη, για τις ανθρώπινες στιγμές και το εξαιρετικό τσιπουράκι στο "Μπαλκόνι", που εκείνη την εποχή θα είναι ακόμη πιο επιθυμητό.

Ευχαριστούμε θερμά τον πρόεδρο του Τοπικού Συμβουλίου της Πρόπαν **Θανάση Βουλελίκα**, τον Συνεταιρισμό των λατόμων της Πρόπαν, καθώς και το εστιατόριο «**Μπαλκόνι**». Ιδιαίτερα ευχαριστούμε τον ιστορικό συγγραφέα **Αντώνη Αντωνίου**, για την σημαντική συμμετοχή του στο άρθρο με ιστορικά στοιχεία για το χωριό.

Παραλία Καλαμάκι, επίγειο της Πρόπαν. Εδώ εύχεται κανείς να μην τελειώσει το καλοκαίρι.